

Visie *Leercompetenties* in het basisonderwijs

1. Pedagogische visie op Leercompetenties

Bij het ontwikkelen van leercompetenties prikkelen we de nieuwsgierigheid en creativiteit van leerlingen, zodat ze nu én later met plezier blijven leren. Door te oefenen met plannen en organiseren, worden ze stap voor stap de baas over hun eigen groei. Hierbij krijgt iedere leerling hulp op maat en de juiste leerstrategieën om het beste uit zichzelf te halen.

Levenslang leren: leergierige leerlingen met een onderzoekende houding, motivatie, initiatief en creativiteit.

Het onderwijs stimuleert de leergierigheid van leerlingen waardoor ze competenties ontwikkelen om actief hun kennis en inzichten uit te breiden. Leren en werken binnen uitdagende contexten verhogen de intrinsieke motivatie tot (levenslang) leren. Het ontwikkelen van een positieve leerattitude heeft impact op het vermogen om zelfstandig en met vertrouwen taken aan te pakken, nauwkeurig te werken, veerkrachtig te zijn en met een open en kritische houding naar informatie en opdrachten te kijken. Leerlingen worden uitgedaagd om op onderzoek te gaan, initiatief te nemen en creatieve oplossingen te bedenken. Hierdoor verwerven ze competenties die hen in staat stellen hun leven aan te sturen en keuzes te maken. Het begrijpen, onthouden, terugvinden en toepassen van informatie is essentieel voor hun verdere loopbaan en leven.

Eigenaar van het leerproces door zelfsturing

Leercompetenties ontwikkelen bij leerlingen heeft tot doel zelfsturing te verhogen. Eigenaarschap ontstaat wanneer leerlingen hun eigen leergedrag kunnen aansturen. Hierbij zijn functies zoals planning en organisatie essentieel. Samen reflecteren en effectieve feedback ontvangen over zowel het proces als het product, vormen essentiële elementen om eigenaar te kunnen worden van het leren.

Optimale leer- en ontwikkelkansen

Voorkennis, kennis en de kennis over het eigen leren (metacognitie) zijn handvatten voor een leerling om onder begeleiding de leercompetenties te ontwikkelen en uit te breiden. Leercompetenties omvatten verschillende aspecten van het leerproces zoals:

- leeropvattingen en motivatie;
- geschikte leeractiviteiten, strategieën en tools gebruiken om informatie te verwerven en te verwerken;
- inzetten van efficiënte zoekstrategieën en kritische beoordeling van informatie;
- problemen herkennen, onderzoek opzetten en uitvoeren;
- het eigen leerproces en leerresultaten reguleren, presenteren en beoordelen.

In het kader van optimale leerkansen kiest de leraar effectieve aanpakken om het leren en studeren van leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften extra te ondersteunen volgens de fases van het zorgcontinuüm. Voor leerlingen die opgroeien in minder kansrijke omgevingen zal de leraar gericht investeren in de ontwikkeling van metacognitie en zelfsturing.

Groei van metacognitie

Metacognitieve vaardigheden en kennis vormen de rode draad doorheen het leren van de leerlingen. Inzicht hebben in het eigen leerproces, dit aansturen en gericht kunnen bijsturen, zijn stappen binnen het metacognitieve ontwikkelproces. Dit inzicht in de eigen mentale processen is de sleutel tot echte zelfsturing.

Leercompetenties zijn relevant op elk moment en op elke plaats binnen de school en binnen elk leergebied in de klas

2. Didactische visie op Leercompetenties

2.1 Algemeen

Didactische strategieën worden geïntegreerd met vier kernpijlers om leergierigheid, eigenaarschap, kansengelijkheid en metacognitie bij leerlingen te bevorderen. Door inzet van het GRRIM-model en expliciete instructie in leerstrategieën leren leerlingen hun eigen leerproces sturen en met een kritische houding informatie verwerken. Deze aanpak verhoogt de intrinsieke motivatie en creëert gelijke ontwikkelkansen voor alle leerlingen.

2.2 Specifiek

Didactische suggesties

Maak gebruik van het GRRIM-model

Gooi leerlingen niet zomaar in het diepe met zelfstandig werk, maar bouw de ondersteuning stapsgewijs af via vier fasen:

- "Ik doe het": Geef een duidelijke introductie en uitleg.
- "Wij doen het samen": Oefen de taak en strategie klassikaal of in kleine groepjes.
- "Jullie doen het samen": Gebruik werkvormen waarbij studenten via interactie, samenwerking en onderlinge feedback kennis en vaardigheden verdiepen, inzichten delen en zo hun eigen leerproces en dat van anderen te versterken.
- "Je doet het zelf": De leerling voert de taak zelfstandig uit.

Modelleer door hardop te denken

Maak het onzichtbare denkproces voor de klas zichtbaar. Zeg hardop wat je denkt als je een taak aanpakt, hoe je omgaat met twijfels of hoe je jezelf herpakt als je bent afgeleid.

Voorbeeld: Dit is een lastige som, maar ik ga eerst na wat ik hier al over weet.

Werk doelgericht aan zelfregulerend leren.

Leer leerlingen niet alleen wat ze leren, maar ook hoe ze leren. Ondersteun hen in alle fasen van het leerproces: laat hen vooraf leerdoelen formuleren en een aanpak plannen, stimuleer hen tijdens het werken om hun begrip en voortgang te monitoren en passende leerstrategieën toe te passen, en laat hen na afloop reflecteren op het behaalde resultaat en de gekozen aanpak. Modelleer deze denkstappen expliciet, gebruik hulpmiddelen zoals stappenplannen, reflectievragen en checklists, en bouw de ondersteuning geleidelijk af zodat leerlingen steeds zelfstandiger hun eigen leerproces kunnen sturen.

Stimuleer met metacognitieve gesprekken

Laat leerlingen niet alleen focussen op het juiste antwoord, maar praat met hen over de weg dáárnaartoe. Dit kan via korte reflectievragen tijdens of na de opdracht:

- Hoe weet je zeker dat je deze opdracht goed hebt begrepen?
- Wat doe je als een stukje van de puzzel of de som straks niet meteen past?
- Welke strategie werkte voor jou het best bij deze taak?

Besteed expliciet aandacht aan emoties (Affectieve regulatie)

Leren roept vaak frustratie, angst of juist enthousiasme op. Help leerlingen om te gaan met deze gevoelens, aangezien leerlingen die snel blokkeren hun cognitieve strategieën niet meer kunnen inzetten. Leer hen technieken aan zoals positieve zelfspraak (Ik kan beter worden als ik blijf oefenen) of diep ademen bij stress.

3. Bronnen

OVSG (2014). Ontwikkelingsplan leren leren: basisonderwijs. Politeia.

Van Loo, F., & Van Doorn, E. (2022). Mediërend leren. Boom.

Van Loo, F., & Van Doorn, E. (2020). Zet in op de ontwikkeling van cognitieve functies: 7 aanraders. Instondo.

Leerpunt (2026). Leidraad Metacognitie en zelfregulerend leren. Bevorderen en uitvoeren van effectieve strategieën in het basis- en secundair onderwijs.

UGent (2026). [Werken aan zelfregulerende vaardigheden | Onderwijstips](#)